

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI TUPAKKAVEROSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA VM205:00/2020

Vapers Finland ry
23.8.2021

Tupakoinnille haitattomampiin vaihtoehtoihin keskittyvänä järjestönä Vapers Finland ry ei ota kantaa poltettavien tupakkatuotteiden verotukseen.

Hallituksen esityksessä sähkösavukeneiteiden verotukseen ei esitetä muutoksia. Nykyinen verotaso, 30 senttiä millilitralta, on kuitenkin jo alunperin asetettu kohtuuttoman korkeaksi suhteessa sähkösavukkeiden matalaan riskitasoon ja tupakointia vähentävään vaikutukseen.

Sähkösavukeneiteiden vero Suomessa myös poikkeaa jyrkästi EU-alueen yleisestä verotasosta. Niissä EU-maissa, joissa sähkösavukeneiteitä verotetaan, veron määrä on tyypillisesti huomattavasti Suomen verotasoa matalampi. Viidessätoista EU-maassa sähkösavukeneiteitä ei veroteta lainkaan.

Näistä syistä johtuen sähkösavukeneiteiden verotusta tulee laskea huomattavasti nykyisestä tai poistaa kokonaan.

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, sähkösavukkeiden verotason mitoitus veron käyttöönoton yhteydessä sisälsi epävarmuuksia ja verotaso asetettiin eurooppalaisessa vertailussa korkeaksi. Veron määrää oli tarkoitus tarkastella uudelleen käytännön kokemuksen ja tutkimustiedon karttuessa, mutta tällaista uudelleenarviointia ei ole toteutettu, vaikka sähkösavukkeisiin ja niiden kulutukseen liittyvä tietomäärä on lisääntynyt huomattavissa määrin veron asettamisen jälkeen.

Veron asettamista seuranneet tutkimukset ovat säännönmukaisesti vahvistaneet ne veron merkittävää alentamista tai poistamista puoltavat seikat, että sähkösavukkeet ovat huomattavasti tupakointia haitattomampia, matalariskisiä tuotteita, joita käytetään pääsääntöisesti tupakointia korvaavana tuotteena jo entuudestaan tupakoineiden keskuudessa. [1-5].

Myöskään yhtenä korkean verotason perusteena esitetty pelko siitä, että sähkösavukkeet houkuttelisivat tupakoimattomia nuoria tupakointiin tai nikotiiniriippuvuuteen, ei ole osoittanut toteutumisen merkkejä. Sen sijaan sähkösavukkeiden säännöllinen käyttö tupakoimattomien nuorten keskuudessa on pysynyt hyvin vähäisenä.

Esimerkiksi Isossa-Britanniassa, missä sähkösavukeneiteisiin ei kohdistu valmisteveroa, tupakoimattomista (never-smokers) nuorista vain 0,2% käyttää säännöllisesti sähkösavukkeita. [5]. Suomalaisnuorten keskuudessa vuosien 2013-2015 välillä toteutetun tutkimuksen mukaan niistä nuorista, jotka eivät olleet koskaan tupakoineet, sähkösavukkeita käytti viikoittain 0,4%. [6]. Lukemat ovat olleet samankaltaisia myös Euroopan ulkopuolisissa länsimaissa, kuten Yhdysvalloissa ja Uudessa-Seelannissa. Myöskään nuorten tupakointi ei ole lisääntynyt sähkösavukkeiden markkinoilletulon jälkeen vaan kääntynyt aiempaa jyrkempään laskuun. [7].

Sähkösavukkeiden, kuten myös kuumennettavien tupakkatuotteiden, vähäriskisyys suhteessa poltettavaan savukkeisiin on pitkälti seurausta siitä, että niissä ei tapahdu palamista. Tästä johtuen ne eivät tuota savua eli palamistuotteita (häkä, terva jne.), mitkä puolestaan ovat tupakoinnin terveyshaittojen pääasialliset aiheuttajat.

Sähkösavukkeista vapautuvien haitallisten aineiden alhaisista määristä johtuen sähkösavukkeiden terveysriskien on arvioitu yltävän korkeintaan viiteen prosenttiin tupakoinnin riskeistä ja jäävän todennäköisesti huomattavasti tätäkin alhaisemmiksi. [1,2]. Esimerkiksi sähkösavukkeiden käytöstä aiheutuvan syöpäriskin on todettu jäävän alle yhteen prosenttiin tupakoinnista. [8,9]. Cancer Research UK:n tutkimuksessa sähkösavukkeiden pitkäaikaiskäyttäjien elimistön haitta-ainepitoisuuksien havaittiin vertautuvan nikotiinipurukumin, -laastarin ja vastaavien tuotteiden käyttäjiin. [10].

Tupakoinnin vaihtamisesta sähkösavukkeisiin onkin todettu myönteisiä vaikutuksia esimerkiksi sydän- ja keuhkoterveYTEEN. [11-14].

Sekä kliiniset tutkimukset että laajamittaiset väestötutkimukset ovat myös toistuvasti osoittaneet sähkösavukkeiden käytön parantavan merkittävästi tupakoinnin lopettamisen todennäköisyyttä. Useissa tutkimuksissa sähkösavukkeet ovat osoittautuneet huomattavasti lääkinällisiä nikotiinikorvaustuotteita (nikotiinilaastari-, purukumi jne.) tehokkaammaksi keinoksi päästä eroon tupakoinnista. [15-20].

Sähkösavukkeiden tupakointia vähentävästä vaikutuksesta on myös runsaasti käytännön näyttöä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tupakoinnin lopettaneiden määrä on noussut selvästi sähkösavukkeiden markkinoilletulon jälkeen [21]. Ranskan terveysministeriön mukaan 700.000 ranskalaista oli lopettanut tupakoinnin sähkösavukkeiden avulla jo vuosien 2014-2017 välisenä aikana. [22]. Britanniassa noin 2,4 miljoonaa tupakoitsijaa on lopettanut tupakoinnin sähkösavukkeiden avulla vuoteen 2021 mennessä. [23]. Samaan aikaan tupakoinnin yleisyys, eli päivittäin tai satunnaisesti tupakoivien osuus väestöstä, on laskenut Britanniassa neljääntoista prosenttiin oltuaan 2010-luvun vaihteessa vuosia lähes pysähdyksissä kahdenkymmenen prosentin tietämissä. [24,25].

Suomen nykyinen tilanne muistuttaa pitkälti vuosikymmenen takaista tilannetta Britanniassa. TerveYden ja hyvinvoinnin laitoksen tupakkatilastojen mukaan tupakoitsijoiden määrä Suomessa on jumittunut paikoilleen päivittäin tai satunnaisesti tupakoivien osuuden aikuisväestöstä ollessa vuonna 2018 sama kuin vuosikymmenen alussa, 19 prosenttia. [26]. Väestömääränä tämä tarkoittaa noin 900.000 tupakoitsijaa.

Yhtenä syynä tupakoinnin yleisyydessä vallitsevaan pysähtyneisyyden tilaan voidaan pitää sitä, että Suomen tupakka- ja veropolitiikka ehkäisee tupakoitsijoiden siirtymistä haitattomampiin vaihtoehtoihin, toisin kuin esimerkiksi juuri Britanniassa, missä sähkösavukeneesteisiin ei kohdisteta valmisteveroa ja tupakoinnista sähkösavukkeisiin siirtymiseen kannustetaan aktiivisesti terveysviranomaisienkin taholta.

Sähkösavukeneesteiden verotuksen vaikutuksia kulutusikäytymiseen koskevat tutkimukset ovatkin osoittaneet, että sähkösavukeneesteiden verotuksen kasvaessa väestön tupakointi lisääntyy tai tupakoinnin väheneminen hidastuu verrattuna niihin alueisiin, joissa verotaso on matalampi tai sähkösavukeneesteitä ei veroteta lainkaan. [27-29].

Korkean verotason on myös havaittu johtaneen sähkösavukeneesteiden hankintaan ulkomailta ja laittomilta markkinoilta. Kehityskulku on johdonmukainen siihen nähden, että sähkösavukkeiden käyttäjien keskuudessa tehtyjen kyselytutkimusten mukaan enemmistö käyttäjäkunnasta on valmis kääntymään laittomien tai muulla tavoin vaihtoehtoisten hankintakanavien puoleen, jos sähkösavukeneesteiden verotus nousee kohtuuttoman korkeaksi. [4,30,31].

Kuten edellä todettua, sähkösavukkeiden vähäriskisyyden ja tupakointia syrjäyttävän vaikutuksen lisäksi Suomen verotason kohtuuttomuutta korostaa myös se, että verokanta poikkeaa jyrkästi muusta EU-alueesta. Niissä EU-maissa, joissa sähkösavukeneesteitä verotetaan, veron määrä on tyypillisesti noin 10 senttiä millilitraa kohden. Suomea vastaavaa veroa (30 senttiä millilitralta), kannetaan vain yhdessä muussa EU-maassa, Portugalissa. Yli puolessa EU-maista sähkösavukeneesteille ei ole asetettu valmisteveroa lainkaan. [31].

Sähkösavukeneesteiden matala verotaso tai täysi verottomuus saa laajaa kannatusta myös EU-kansalaisten keskuudessa. EU-komission vuonna 2018 toteuttamassa tupakka- ja nikotiinituotteiden verotusta koskevassa julkisessa kuulemisessa lähes 90 prosenttia vastanneista oli sitä mieltä, että sähkösavukeneesteisiin ei tule kohdistaa valmisteveroa lainkaan. [32].

Sähkösavukeneesteiden verotusta onkin jo ehditty uudelleenarvioimaan Italiassa, Unkarissa ja Virossa, jotka Suomen tapaan kuuluvat niihin muutama EU-maihin, joissa sähkösavukeneesteille asetettiin alunperin poikkeuksellisen korkea vero muuhun EU-alueeseen verrattuna.

Italiassa nikotiinineesteiden veroa on päädytty laskemaan alkuperäisestä verotasosta, noin 40 sentistä millilitraa kohden, 8,4 senttiin millilitralta. Unkarissa sähkösavukeneesteiden verotusta on

laskettu 20 sentistä per millilitra kuuteen senttiin millilitralta. Virossa, missä sähkösavukeneiteitä niinkään verotettiin 20 senttiä millilitralta, sähkösavukeneiteiden verotuksesta päätettiin luopua väliaikaisesti kokonaan. [30,31,33].

Kyseiset verouudistukset merkitsevät selkeästi aiempaa yhdenmukaisempaa linjaa muuhun EU:hun nähden. Vastaavalle korjausliikkeelle olisi korkea aika myös Suomessa, jonka nykyinen verotaso on jyrkässä ristiriidassa EU:n sisämarkkinoiden harmonisointipyrkimyksiin nähden.

Yhteenvedona toteamme, että sähkösavukeneiteiden verotusta tulee joko huomattavasti laskea tai poistaa kokonaan. Nykyinen veroaste on jyrkästi ylivoimainen suhteessa sähkösavukeneiteiden verotukseen muualla EU:ssa, niiden matalaan riskitasoon ja kansanterveydelliseen potentiaaliin tupakointia syrjäyttävänä tuotteena. Viimeksi mainitusta syystä sähkösavukkeista mitä todennäköisimmin koituu väestötasolla enemmän hyötyä kuin haittaa. Tähän johtopäätökseen on myös päädytty useissa sähkösavukkeiden väestötason vaikutuksia tarkastelevissa tutkimuksissa. [34,35]. Tästä syystä perinteisen ”haittavero” kohdistaminen sähkösavukkeisiin ei ole ainoastaan suhteetonta vaan suoranaisesti nurinkurista.

Sähkösavukeneiteiden matalaa verotusta tai täyttä verottomuutta puoltavat syyt pätevät myös kuumennettaviin tupakkatuotteisiin, mistä johtuen myös niiden tulevaa veroa on huomattavasti laskettava hallituksen nyt kaavailemasta verotasosta. Tutkimusten mukaan myös kuumennettavat tupakkatuotteet alentavat merkittäväällä tavalla haitallisille aineille altistumista poltettaviin savukkeisiin verrattuna ja vähentävät tehokkaasti väestön tupakointia. Esimerkiksi Japanissa, missä kuumennettavat tupakkatuotteet ovat olleet markkinoilla pisimpään, loppuvuodesta 2015 lähtien, perinteisten savukkeiden myynti on vähentynyt noin kolmanneksella vuosien 2016-2019 välisenä aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että perinteisten savukkeiden myynti on laskenut Japanissa viisinkertaisesti aiempaa nopeammin kuumennettavien tupakkatuotteiden markkinoilletulon jälkeen. [36-38].

Haitattomampien vaihtoehtojen käyttöä tupakoinnin sijasta suosivalle veropolitiikalle on sitäkin suurempi tarve, kun pitkäaikaisen tutkimustiedon pohjalta tiedetään, että tällä hetkellä suositeltujen lääkinnällisten nikotiinikorvaus- ja vieroitustuotteiden avulla tupakoinnin lopettamista yrittäneistä vain noin yksi kymmenestä onnistuu siinä puolta vuotta pidemmäksi aikaa. [39].

Turussa 23.8.2021,

Päivi Arffman, FT
Päätoimittaja / Vapers Finland ry
paivi.arffman@elisaneet.fi

www.vapers.fi
info@vapers.fi

Lähteet

1. Public Health England: [PHE publishes independent expert e-cigarettes evidence review](#). 2018.
2. Royal College of Physicians: [Nicotine without smoke: Tobacco harm reduction](#). 2016.
3. Farsalinos, Konstantinos: [New Study: 6.1 million Europeans have quit smoking with the use of electronic cigarettes](#). E-cigarette Research. 2016.
4. European Tobacco Harm Reduction Advocates (ETHRA): [EU Nicotine Users Survey 2020](#). 2021.
5. Dockrell, Martin: [E-cigarette evidence update - patterns and use in adults and young people](#). Public Health Matters. Public Health England. 2019.
6. Kinnunen, Jaana M. (et al.): [Changes in Electronic Cigarette Use from 2013 to 2015 and Reasons for Use among Finnish Adolescents](#). Int. J. Environ. Res. Public Health. 2016 (Table 4).
7. Mendelsohn, Colin - Hall, Wayne: [Does the gateway theory justify a ban on nicotine vaping in Australia](#). International Journal of Drug Policy. 2020.
8. Stephens, William E.: [Comparing the cancer potencies of emissions from vapourised nicotine products including e-cigarettes with those of tobacco smoke](#). Tobacco Control. 2017.
9. McNeill, A (et al.): [Evidence review of e-cigarettes and heated tobacco products](#). A report commissioned by Public Health England. 2018, page 157.
10. Shahab, Lion (et al.): [Nicotine, Carcinogen, and Toxin Exposure in Long-Term E-Cigarette and Nicotine Replacement Therapy Users. A Cross-sectional Study](#). Annals of Internal Medicine. 2017.
11. George, Jacob (et al.): [Cardiovascular Effects of Switching From Tobacco Cigarettes to Electronic Cigarettes](#). Journal of the American College of Cardiology. 2019.
12. Ikonomidis, Ignatios (et al.): [Effects of electronic cigarette on platelet and vascular function after four months of use](#). Food and Chemical Toxicology. 2020.
13. Polosa, Riccardo (et al.): [COPD smokers who switched to e-cigarettes: health outcomes at 5-year follow up](#). Ther Adv Chronic Dis. 2020.
14. Polosa, Riccardo (et al.): [Persisting Long Term Benefits of Smoking Abstinence and Reduction in Asthmatic Smokers Who Have Switched to Electronic Cigarettes](#). Discovery Medicine. 2016.
15. Hajek, Peter (et al.): [A Randomized Trial of E-Cigarettes versus Nicotine-Replacement Therapy](#). *NEJM*. 2019.
16. Hartmann-Boyce, Jamie (et al.): [Electronic cigarettes for smoking cessation](#). Cochrane Systematic Review. 2020.
17. Glasser, Allison (et al.): [Patterns of e-cigarette use and subsequent cigarette smoking cessation over two years \(2013/2014 to 2015/2016\) in the Population Assessment of Tobacco and Health \(PATH\) Study](#). Nicotine Tob Res. 2021.
18. Berry, Kaitlyn M. (et al.): [E-cigarette initiation and associated changes in smoking cessation and reduction: the Population Assessment of Tobacco and Health Study, 2013–2015](#). Tobacco Control. 2018.
19. Johnson, Linda (et al.): [E-cigarette Usage Is Associated With Increased Past-12-Month Quit Attempts and Successful Smoking Cessation in Two US Population-Based Surveys](#). Nicotine Tob Res. 2019.
20. McDermott, M. (et al.): [The effectiveness of using e-cigarettes for quitting smoking compared to other cessation methods among adults in the United Kingdom](#). Addiction. 2021.
21. Zhu, Shu-Hong (et al.): [E-cigarette use and associated changes in population smoking cessation: evidence from US current population surveys](#). BMJ 2017.
22. Pasquereau A (et al.): [Baromètre de Santé publique France: Usage de la cigarette électronique, tabagisme et opinions des 18-75 ans](#). Santé publique France. 2019.
23. ASH UK: [Use of e-cigarettes \(vapes\) among adults in Great Britain](#). 2021.
24. Lifestyle Statistics, Health and Social Care Information Centre: [Statistics on Smoking: England, 2013](#).
25. Office for National Statistics: [Adult Smoking Habits in the UK: 2019](#).
26. THL: [Tupakkatilasto 2018](#). Liitetäulukko 3, s. 23.
27. Pesko MF, Courtemanche CJ, Maclean JC. [The effects of traditional cigarette and e-cigarette tax rates on adult tobacco product use](#). J Risk Uncertain. 2020.
28. Cotti C. (et al.): [The Effects of E-Cigarette Taxes on E-Cigarette Prices and Tobacco Product Sales: Evidence from Retail Panel Data](#). National Bureau of Economic Research (NBER) Working Paper #26724. Cambridge. 2020.
29. Saffer, Henry (et al.): [E-cigarettes and adult smoking: Evidence from Minnesota](#). J Risk Uncertain. 2020.
30. [Amendment to exempt e-cigarette liquids from excise duty passed](#). ERR News 20.12.2020.
31. Snowdon, Christopher: [Nanny State Index](#). Institute of Economic Affairs. 2021.
32. [Public consultation on excise duties applied to manufactured tobacco and the possible taxation of novel products](#). EU Commission. 2018.
33. [E-liquids cheaper thanks to an amendment approved by the Italian Parliament](#). Catania Conversation 22.7.2021.

34. Lund, Karl: Evaluation of harm reduction as a strategic element in tobacco work. Norwegian Institute of Public Health. 2017.
35. Levy, David (et al.): US Nicotine Vaping Product SimSmoke Simulation Model: The Effect of Vaping and Tobacco Control Policies on Smoking Prevalence and Smoking-Attributable Deaths. Int. J. Environ. Res. Public Health. 2021.
36. Slob, Wout (et al.): A Method for Comparing the Impact on Carcinogenicity of Tobacco Products: A Case Study on Heated Tobacco Versus Cigarettes. Risk Analysis. 2020.
37. Farsalinos, Konstantinos (et al.): Carbonyl emissions from a novel heated tobacco product (IQOS): comparison with an e-cigarette and a tobacco cigarette. Addiction. 2018.
38. Cummings, Michael K. (et al.): What Is Accounting for the Rapid Decline in Cigarette Sales in Japan? Int. J. Environ. Res. Public Health. 2020.
39. Nitzkin, Joel: The Case in Favor of E-Cigarettes for Tobacco Harm Reduction. International Journal of Environmental Research and Public Health. 2014.